

ระบบ เทคนิค และมาตรฐานในการพัฒนา (เว็บไซต์)ห้องสมุด ในฐานะบริการสาธารณะ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 ก.ค. 2553

opendream

งานชิ้นนี้เผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ ประเภทแสดงที่มา 3.0 ประเทศไทย
ผู้สร้างอนุญาตให้ทำซ้ำ แจกจ่าย แสดง และดัดแปลงงานนี้โดยเสรี แต่เฉพาะเมื่อแจ้งที่มาของงานเท่านั้น
ดูสัญญาอนุญาตที่ <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/th/>

ไอเดียมีอยู่ง่าย ๆ

ให้คน* เข้าถึงได้มากที่สุดได้ง่ายที่สุด
ให้ข้อมูลถูกนำไปใช้ต่อได้มากที่สุด

ห้องสมุดต้องไม่ใช่หลุมศพ ที่ ๆ ข้อมูลมาตาย
แต่เป็นที่ ๆ ข้อมูลรอมีชีวิตใหม่ มากมายเกินจินตนาการ

concept ความคิดของห้องสมุด

≠

properties คุณสมบัติของห้องสมุด

*ขโมยไอเดียมาจากเลคเชอร์ อ.ทัศนัย media art & design มช.

ถ้าติดคุณสมบัติ ก็ถูกรอบเกล้าจำกัด

เก้าอี้ คุณสมบัติ: มีขา มีพนัก ความคิด: รับน้ำหนักตัวสบาย

จะออกแบบสิ่งใหม่ ให้พิจารณาแนวคิด

ห้อยจากเพดาน แร่ต้นอากาศจากพื้น ฯลฯ

*ขโมยไอเดียมาจากเลคเชอร์ อ.ทัศนัย media art & design มช.

หนังสือกระดาษ กับ e-book
คุณสมบัติ กายภาพ ไม่ใกล้เคียงเลย
ความคิด มโนภาพ ใกล้เคียง

กลับไปที concept ของห้องสมุด

บริการข้อมูล และ สนับสนุนการเรียนรู้

แก่สาธารณะ (ชุมชนวิชาการ+สังคม)

ถ้าคิดในฐานะบริการข้อมูลแก่สาธารณะ
ลองเทียบกับ “หลักการข้อมูลสาธารณะ”
ตาม data.gov.uk และปรับเข้ากับห้องสมุด

(1)

ผู้ใช้เป็นหลัก
ได้ใช้ข้อมูลที่ต้องการ
ในเวลาและรูปแบบที่ต้องการ

“Public data policy and practice will be clearly driven by the public and businesses who want and use the data, including what data is released when and in what form – and in addition to the legal Right To Data itself this overriding principle should apply to the implementation of all the other principles.”

(1) ตัวอย่าง

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
แจ้งเตือนต่ออายุหนังสือผ่าน SMS
ช่องทางใหม่ ใกล้ตัวผู้ใช้-ชีวิตประจำวันมากขึ้น :)

(2)

นำเอาข้อมูลไปใช้ได้
ในซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์
(PDF คือที่ ๆ ข้อมูลไปตาย)

“Public data will be published in reusable, machine-readable form – publication alone is only part of transparency – the data needs to be reusable, and to make it reusable it needs to be machine-readable. At the moment a lot of Government information is locked into PDFs or other unprocessable formats.”

(2) ตัวอย่าง

วิทยานิพนธ์ รายการบรรณานุกรม
แก้ไข-ใช้ซ้ำได้ เก็บลงฐานข้อมูลได้ทันที

Plain Text, XML, OpenURL

(3)

เอาไปใช้ต่อได้ทันที
โดยไม่ต้องขออนุญาต
หรือขออนุญาตน้อยที่สุด แจ่มแจ้งไขชัดเจน มีที่ติดต่อ

“Public data will be released under the same open licence which enables free reuse, including commercial reuse – all data should be under the same easy to understand licence. Data released under the Freedom of Information Act or the new Right to Data should be automatically released under that licence.”

(3) ตัวอย่าง

ประกาศสัญญาอนุญาต
ครีเอทีฟคอมมอนส์, สาธารณสมบัติ
ใส่ข้อมูลสัญญาอนุญาตลง *metadata*

(4)

ค้นหาได้จากจุดเดียว

“Public data will be available and easy to find through a single easy to use online access point (data.gov.uk) – the public sector has a myriad of different websites, and search does not work well across them. It’s important to have a well-known single point where people can find the data.”

(4) ตัวอย่าง

ไม่ต้องจำเยอะ ผู้ใช้ค้นจากเว็บกลาง
ระบบค้นให้จากทุกมหาวิทยาลัย ทุกคณะ
OAI, federated search, ความร่วมมือ

(5)

ข้อมูลเผยแพร่โดยใช้มาตรฐานเปิด
และทำตามคำแนะนำโดย W3C
ทั้งเนื้อหาและรูปแบบ

“Public data will be published using open standards, and following relevant recommendations of the World Wide Web Consortium. Open, standardised formats are essential. However to increase reusability and the ability to compare data it also means openness and standardisation of the content as well as the format.”

(5) ตัวอย่าง

HTML5, Unicode, OpenDocument,
WCAG (accessibility), หมวดหมู่,
Subject Heading, ศัพท์านุกรม, ภาษา

(5) ตัวอย่าง

หมวดหมู่: สารานุกรมจีนโบราณฉบับหนึ่ง
แบ่งสัตว์เป็นประเภทต่าง ๆ เช่น สัตว์คอง,
สัตว์ของจักรพรรดิ, สัตว์เชื่อง, สัตว์คลัง,
พรายน้ำ, สัตว์वादด้วยพู่กันขนอูฐ (!?!?)

(5) ตัวอย่าง

การแบ่งหมวดหมู่ ไม่ได้เป็นเรื่องสากล
ขึ้นกับมุมมอง มโนทัศน์ ความเชื่อ
มุมมองบรรณารักษ์ = มุมมองผู้ใช้?

(6)

ข้อมูลเผยแพร่ในรูปแบบที่บุคคลอื่น
นำไปใช้/เผยแพร่ซ้ำได้ทันที ทุกที่
ไม่จำเป็นต้องให้ผู้เข้าไปที่เว็บไซต์ใดเฉพาะ

“Public data underlying the Government’s own websites will be published in reusable form for others to use – anything published on Government websites should be available as data for others to reuse. Public bodies should not require people to come to their websites to obtain information.”

(6) ตัวอย่าง

metadata แบบคำอธิบายภาพ บันทึก
เสียง เอกสาร ฯลฯ ติดกับตัวทรัพยากร
self-contained, ไม่ผูกอิงกับเว็บไซต์

(7)

เผยแพร่ข้อมูลทันที
ละเอียดที่สุดเท่าที่ทำได้ในขณะนั้น
ปรับปรุงให้แม่นยำขึ้นเรื่อย ๆ

“Public data will be timely and fine grained – Data will be released as quickly as possible after its collection and in as fine a detail as is possible. Speed may mean that the first release may have inaccuracies; more accurate versions will be released when available.”

(7) ตัวอย่าง

ปล่อยออกมาก่อน ทิ้งไว้เดี๋ยวเน่า
ผู้ใช้จะช่วยหาที่ผิด/ปรับปรุงให้
version control, wiki, การมีส่วนร่วม

(8)

Linked data, annotation เป็นเรื่องดี
แต่อย่าให้มันเร่งการเผยแพร่ให้ล่าช้า

“Release data quickly, and then re-publish it in linked data form – Linked data standards allow the most powerful and easiest re-use of data. However most existing internal public sector data is not in linked data form. Rather than delay any release of the data, our recommendation is to release it ‘as is’ as soon as possible, and then work to convert it to a better format.”

(8) ตัวอย่าง

การทำตามมาตรฐาน linked data, เพิ่ม
annotation, hyperlink อาศัยเวลา
เผยแพร่เท่าที่มีก่อน แล้วเพิ่มตามหลัง

(9)

เอาข้อมูลไปใช้ทำอะไรก็ได้
ขอให้ไม่ขัดกฎหมายก็พอ
ลดเงื่อนไข ไม่ต้องลงทะเบียน

“Public data will be freely available to use in any lawful way – raw public data should be available without registration, although for API-based services a developer key may be needed. Applications should be able to use the data in any lawful way without having to inform or obtain the permission of the public body concerned.”

(9) ตัวอย่าง

นวัตกรรมจำนวนมาก เกิดจาก
'*unintended use*' พันกรอบปัจจุบัน
ข้อจำกัดยิ่งมาก ประโยชน์ใหม่ยิ่งน้อย

ไม่เพียงเผยแพร่

ต้องกระตุ้นและสนับสนุนให้มีการใช้ข้อมูล
เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากข้อมูลดังกล่าว

“Public bodies should actively encourage the re-use of their public data – in addition to publishing the data itself, public bodies should provide information and support to enable it to be reused easily and effectively. The Government should also encourage and assist those using public data to share knowledge and applications, and should work with business to help grow new, innovative uses of data and to generate economic benefit.”

(10) ตัวอย่าง

ถ้าไม่มีผู้ใช้ ก็ไม่รู้ว่าทำดีหรือไม่ดี
วัดผล-ประเมินผลไม่ได้ ปรับปรุงไม่ได้
API, RSS Feed, ทีมติดตามงานเฉพาะ

ดูแลและเผยแพร่รายการข้อมูลที่มีอยู่
รวมถึงเรื่อง รูปแบบ ความแม่นยำ และสถานะการเผยแพร่

“Public bodies should maintain and publish inventories of their data holdings – accurate and up-to-date records of data collected and held, including their format, accuracy and availability.”

(11) ตัวอย่าง

เพื่อการเข้าถึง เพื่อการประเมินผล
เพื่อการตรวจสอบจากภายใน/ภายนอก
ระบบจัดการทรัพยากรสารสนเทศ

มอง *concept* ห้อยสมุด

ผ่านหลัก บริการข้อมูลสาธารณะ

เพื่อคิดถึง เทคโนโลยีและมาตรฐาน

คุณสมบัติและเทคโนโลยีเปลี่ยนเร็ว, *concept* เปลี่ยนช้ากว่า

สไลด์จะเอาขึ้นที่นะครับ

<http://opendream.co.th/blog/>

อาท อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล

arthit@opendream.co.th

<http://twitter.com/bact>

<http://www.facebook.com/arthit>

opendream